

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-438-5-21>

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНІВ КРАЇНИ

Повномасштабне російське вторгнення на територію України спричинило серйозні негативні наслідки для економіки, зокрема через трансформації структури регіональних ринків праці, зупинку діяльності підприємств, руйнування критичної та ринкової інфраструктури. Це неминуче веде до зменшення обсягів виробництва та експорту, а також до зростання дефіциту бюджету [3]. Ці проблеми значно ускладнюють функціонування як прифронтових, так і тилкових регіонів та громад. З урахуванням сучасних тенденцій у світовій політиці, яка спрямована на протидію глобальним викликам, а також постійної ескалації російської агресії проти України, одним з пріоритетів регіональної політики має стати прискорення економічного розвитку регіонів і підвищення їхньої конкурентоспроможності на основі національного використання внутрішніх ресурсів.

У контексті післявоєнної відбудови економіки країни, на нашу думку, нова регіональна політика має бути спрямована на створення ефективних регіональних соціально-економічних систем та зменшення соціально-економічної нерівності, перш за все завдяки використанню власних фінансових ресурсів і залученню регіонів до міжнародної співпраці. В цьому контексті важлива роль належить регіональним фінансам, а ефективне управління фінансовими потоками, розширення фінансових можливостей регіонів та підвищення ефективності використання наявних ресурсів набувають особливого значення.

Наявність достатнього обсягу фінансових ресурсів у регіонах України є важливою передумовою для формування їхнього фінансового потенціалу та ключовою основою забезпечення сталого економічного розвитку [2]. Фінансова стійкість регіону визначається достатністю його фінансових ресурсів, що накопичуються у фінансовому потенціалі та сприяють збереженню балансу між потребами регіону та його можливостями [1]. Проте, для досягнення значного фінансового потенціалу регіонів необхідна адаптація до сучасних викликів, яких є чимало.

Експерти Центру економічного відновлення виділили основні проблеми розвитку бізнес-середовища залежно від географічного розташування регіонів:

- прифронтові регіони стикаються з фізичними руйнуваннями та зменшенням чисельності населення;
- регіони, які перебувають у процесі відновлення, потерпають від наслідків руйнувань, економічних втрат бізнесу, відтоку населення та зниження споживчого попиту;
- допоміжні регіони зазнають труднощів через втрату доступу до морського експорту, порушення логістичних ланцюгів та вимушену економічну переорієнтацію;
- віддалені регіони стикаються з дефіцитом інформації про можливості розвитку, браком кваліфікованих кадрів, диспропорціями на ринку праці та недостатньо розвинутою системою перекваліфікації робітників [4].

В умовах російсько-української війни та введення воєнного стану внутрішня та зовнішня міграція бізнесу в області Карпатського регіону України, а також переміщення бізнесу з цього регіону до країн ЄС створюють певні загрози для фінансового потенціалу регіонів. Зокрема, області Карпатського регіону стикаються з такими викликами, як: збільшення фінансового навантаження на місцеві бюджети через необхідність додаткового фінансування програм підтримки та розвитку переміщених підприємств; формування дефіциту ресурсів для економічного розвитку через нерівномірну та нераціональну алокацію бізнесу; заміщення високотехнологічних виробництв менш ефективними низькотехнологічними підприємствами, що призводить до зростання собівартості виробництва через відсутність регіональних програм співпраці між промисловими та науково-технологічними установами, а також низьку ефективність діяльності технологічних парків і бізнес-інкубаторів.

Крім того, спостерігається поглиблення структурних і галузевих диспропорцій на регіональних ринках праці, що зумовлено підвищенням рівня безробіття серед місцевого населення в умовах державної підтримки релокованих та місцевих підприємств, орієнтованої на створення робочих місць для внутрішньо переміщених осіб. Виникає також загроза збільшення бюджетних дисбалансів регіонів через можливу низьку інтеграцію релокованого бізнесу у ланцюги доданої вартості та ризик реверсної міграції бізнесу, що підвищує напруженість у бюджетно-податковій сфері.

Дослідження тенденцій, які впливають на зміну фінансового потенціалу регіонів України, свідчить про те, що можливості місцевих бюджетів і посилення регіональної політики у контексті воєнного стану повинні бути спрямовані на забезпечення стабільного функціонування соціальної сфери та вирішення першочергових завдань розвитку територіальних громад. Перспективними напрямками для стабілізації економічного середовища в регіонах слід вважати співпрацю з

іноземними компаніями та інвесторами, застосування маркетингових інструментів для збільшення експорту продукції національного виробництва, а також залучення грантової підтримки.

Література:

1. Давиденко Н.М. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Івано-Франківськ : Вид-во ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”. 2017. Вип. 13. Т. 1. С. 59–68.
2. Давиденко Н.М. Оцінка інвестиційної привабливості регіону в умовах сучасних викликів. *Економічний форум*. 2017. № 2. С. 86–92.
3. Радіонов Ю.Д. Напрями реформ і соціально-економічного розвитку України в період післявоєнного відновлення. *Економіка України*. 2023. № 11. С. 3–26. DOI: <https://doi.org/10.15407/econo myukr.2023.11.003>
4. Регіональний бізнес в Україні: досвід, можливості та перешкоди. Київстар Бізнес. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/regionalnij-biznes-v-ukrayini-dosvid>